

N:o 72.

Ank. till Riksd. kansli den 11 maj 1905, kl. 5 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion angående revision af konkurslagen m. m.

Lagutskottet har till behandling fått mottaga en inom Andra Kammaren af herr *C. J. F. Ljunggren*, väckt motion, n:o 53, af följande lydelse:

»Det torde vara synnerligen angeläget för staten att tillse, det lagarna icke föråldras och såmedelst samla missnöje. Där så är fallet, bör rättelse ske. En lagstiftning, som redan alltför länge i vida kretsar ansetts böra vinna omarbetning, är vår konkurslag af den 18 september 1862. Redan angifvandet af tiden för dess ursprungliga tillkomst torde måhända i sig innebära bevis för sannolikheten af påståendet, att den snart 43 år gamla lagen verkligen numera tarfvar en omarbetning. Men det torde då också böra blifva en *hel* omgestaltning, ty det lär icke längre kunna anses vara lyckligt att med ständigt återkommande ändringar och tillägg söka att upphjälpa den gamla lagen efter en mera modern åskådning.

De under en följd af år gjorda framställningarna om detaljändringar hafva icke alltid vunnit Riksdagens gillande. Man skulle kanske med fog kunna säga, att blott förslagen till relativt lindriga rättelser hafva

kunnat realiseras, men att återigen de mera omfattande förändringarna för det mesta afböjts.

Men Riksdagen bör väl icke alltid ställa sig afvisande emot framställningar från landets köpmanskretsar, gående ut på revision af konkurslagen. Formella hinder härvidlag böra väl ändå kunna öfvervinnas och få vika för de praktiska kraf, som göra sig gällande?

Rörande nu t. ex. de ofta hörda anmärkningarna mot långsam afveckling af konkurser eller mot allför dryga omkostnader därvid med åtföljande klen ekonomiskt resultat, så får det ju visserligen medgifvas, att det icke alltid är lagens fel, att dessa olägenheter inträffa, utan få borgenärerna själfva i många fall genom bristande bevakning af sina rättigheter vidkännas skulden härtill, men det är dock lika visst, att det i de flesta af de ofta anmärkta konkursfallen skulle hafva ställt sig helt annorlunda för både borgenärerna och gäldenären, om lagen varit byggd på en mera rationell grund.

Att borgenärerna *kunna* tillvarataga sina intressen vid konkursafveckling, är ju visserligen sant, men dock en sanning med modifikation, ty det lär väl ändå blott vara i särskilda fall, där det kan lyckas. Så t. ex. kan det ställa sig särskildt gynnsamt, om borgenärs fordran är af den betydelse, att han kan utöfva behörigt inflytande på val af gode män och sysslomän eller om han är boende så nära, att han kan följa konkursafvecklingen. Men för alla borgenärer med ringa fordran eller för dem, som äro aflägsset boende, torde utsikterna att kunna följa med konkursafvecklingen vara skäligen ringa.

En omständighet, som den mest vaksamme och försiktige fordringsägare ändå icke kan hafva det minsta inflytande på, är i hvarje fall rättens förordnande af ombudsman. Denne, som enligt lagens föreskrift skall vara en »förständig» man, har i själfva verket en viktig funktion sig anförtrodd, nämligen den att hafva tillsyn öfver gode männens och sysslomännens förvaltning. Men just detta uppdrag förutsätter, att det »förständig», som lagen omnämner, skall vara till finnandes å det affärsområde, som konkursen omfattar. Att detta icke alltid är förhållandet, torde vara allmänt bekant.

Någon annan sakkunskap än den juridiska fäster rätten i regeln icke afseende vid. Följden blir därför mycket ofta den, att borgenärernas genom lagen tillförsäkrade förmån af att erhålla en man, som å rättens vägnar utöfvar en god och sakförständig tillsyn öfver gode männens och sysslomännens förvaltning. helt och hållet omintetgöres.

Men till den anförda anmärkningen mot principerna vid tillsättande af rättens ombudsman skulle nu med stort berättigande kunna läggas

en annan mera delikat anmärkning rörande en mycket allmänt inrotad vana, nämligen den, att det till denne rättens ombudsman af konkursmassan utgående honoraret i regel fastställles oproportionerligt högt.

Otaliga äro de tillfällen, då befogade anmärkningar blifvit gjorda emot högt uppskrufvade arfvoden åt rättens ombudsman, arfvoden som icke stått i rimligt förhållande till arbetets omfattning. Sveriges allmänna handelsförening har också under en följd af år haft denna fråga på dagordningen, till dess genom upprepade framställningar till Kungl. Maj:t saken bragtes inför Riksdageus pröfning och föranledde ändring i § 67 konkurslagen därhän, att det skulle tillkomma borgenärerna att föreslå arfvodet åt ombudsmannen och detta därefter fastställas af rätten. Men man må icke tro, att det med denna förändrade bestämmelse är vunnet, hvad som egentligen åsyftats. Med vetskap om huru det plägar gå till med förvärfvande af borgenärsfullmakter på några få händer i afsikt att ombuden må äga makt att handskas som de vilja med konkursboet och dess afveckling, tillsätta gode män och sysslomän — mången gång i sistnämnda fall genom att välja på sig själva — kan man icke förvåna sig öfver att anmärkningar allt fortfarande göra sig hörda beträffande så det ena som det andra hänseendet, icke minst då det gäller arfvodena, som af massans tillgångar skola utgå.

Visserligen lämnar lagen tillfälle för borgenärerna att vid allmänt sammanträde granska utdelningsförslag och sysslomännens förvaltning, men, då fullmakter för det mesta redan afgifvits, infinna sig mycket sällan borgenärerna till dessa sammanträden, och så blir hela redogörelsen i de flesta fall en sak mellan de utsedda funktionärerna. Icke kan det heller alltid vara möjligt för en tillstädeskommande fordringsägare att af handlingarna få en inblick i det sätt, hvarpå hela utredningen försiggått, eller bedöma, huruvida sysslomännen med sakförstånd handhaft det förtroendeuppdrag, hvartill de måhända utsett sig själva.

En önskan, som ofta gjort sig hörd i landet, är den, att det måtte genom lag bestämmas, att till sysslomän i affärskonkurser endast finge utses affärskunniga män. Huruvida det kan vara möjligt att gå så långt i en konkurslagstiftning, tilltror jag mig ej att afgöra, men nog skulle det vara förmånligt, om så kunde ske, och nog skulle affärskonkurser i regel kunna utredas på ett mera fördelaktigt sätt, än som nu plägar vara fallet, då ingen kompetens stadgas för sysslomännen.

För gäldenärens vidkommande torde det nog vara af intresse, att hans till konkurs afträdda egendom måtte gifva största möjliga utdelning till borgenärerna.

Jag har här ofvan relaterat en del anmärkningar af allmän beskaffenhet emot vår konkurslagstiftning och emot vissa förfaranden vid konkursutredningar. Det må nu tillåtas mig att framhålla några andra synpunkter, att jämväl komma till beaktande vid en eventuell revision af den numera föråldrade konkurslagen.

1:o) Erfarenheten har visat, att det stundom kan vara förenadt med stor svårighet att få en gäldenär att afstå sina tillgångar till konkurs.

En insolvent gäldenär kan sålunda i förhoppning om förbättrade konjunkturen uppehålla sin affär långt utöfver den tidpunkt, då han för länge sedan hade bort till borgenärernas förnöjande afstå sina tillgångar. Genom detta tillvägagångssätt skadar han såväl sig själf som fordringsägare och åsamkar sig dessutom ansvar. I rättens och den allmänna moralens intresse torde det därför vara nödvändigt, att ändring i antydd riktning åstadkommes.

Detta är så mycket nödvändigare, som erfarenheten också visat, att man genom verkställighetsproceduren enligt utsökningslagen i många fall icke vinner något, då tillgångarna först komma fram under trycket af gäldenärseden i konkurs, men gäldenären med nu gällande lagstiftning genom öfverklagande af domen rörande fordringsanspråket länge kan förhindra konkurs.

2:o) Erfarenheten har, såsom ofvan antydts, visat, att långsamheten vid afvecklingen af en konkurs, de med utredningen i regel förknippade oproportionerligt höga omkostnaderna samt de ofta mindre köpmansmässigt ledda realisationerna åsamka fordringsägare förluster och andra olägenheter.

Hvad härvidlag genom lagstiftningen kan åtgöras, skulle verka synnerligen godt för både gäldenär och borgenärer. Ifrågasättas kan, huruvida icke ombudsmannainstitutionen borde utbytas mot en ändamålsenligare kontrollanordning eller, om den nuvarande anses böra bestå, i allt fall undergå sådan omgestaltning, att ändamålet med den »sakförståndiga» kontrollen från rättens sida vunnnes, utan att kostnaderna härför blefve oskäligt betungande för borgenärerna.

3:o) Erfarenheten har visat, att behof förefinnes för omarbetning af lagstiftningen rörande konkursförbrytelser, i syfte att ohederliga och vårdslösa gäldenärer må träffas af lagens straff. Såsom det nu är, gå ofta vårdslösa gäldenärer fria från åtal, enär åtalsrätten tillkommer enskild borgenär, och man vet ju, huru motbjudande det är att sätta i gång ett dylikt personligt åtal, på hvilket kan följa frihetsstraff. Därför borde helt visst tillses, huruvida icke åtalsrätten i dylika fall lämpligen

bör lämnas — utom åt den enskilde borgenären — jämväl åt konkursförvaltningen såsom sådan eller åt offentlig myndighet.

4:o Erfarenheten har tydligen ådagalagt behovet af en sådan omgestaltning af formerna för afveckling af gäldbundet bo, att ett ackordsinstitut under lagens skydd måtte kunna bereda möjlighet för gäldenär att utan konkurs få sina affärer afvecklade till borgenärernas fromma.

Med hänvisning till den norska lagen om ackordsförhandling af den 6 maj 1899, som jämväl varit föremål för Riksdagens handläggning till följd af motion i Andra Kammaren af herr E. O. V. Wavrinsky, n:o 3 år 1902, skulle det genom ett rättsligt ackordsinstitut kunna beredas gäldenären medel till att undgå konkurs utan att nödgas söka underhandsackord på samma gång borgenärernas rätt kunde bevakas därigenom, att gäldenärens ackordsförhandling skedde offentligen under rättens tillsyn.

Jag tillåter mig här upprepa, hvad den förenämnde motionären anført rörande den norska lagen om ackordsförhandling.

»Från det att ansökan om ackordsförhandling är ingifven till rätten och till förhandlingens slut inskränkes fordringsägarnes utsökningsrätt hos gäldenären. I detta hänseende verkar ackordsförhandlingen lika med konkursen, men olika underhandsackorderingen, utan att hindra en fordringsägare att under tiden stämma gäldenären på sin fordran för att få den fastställd, om den bestrides af gäldenären.

Under ackordsförhandlingen kan konkurs inledas endast på begäran af gäldenären eller »ackordsstyrelsen». (Jag har här tillåtit mig begagna det svenska ordet ackordstyrelsen i stället för det af herr Wavrinsky använda norska »ackordstyret».)

Skall ändamålet med denna offentliga ackordsförhandling vinnas, är det emellertid angeläget, att den väcker så liten uppmärksamhet som möjligt utom de närmast intresserades krets. Gäldenären fortsätter därför sin affär på egen hand, men under ackordsstyrelsens tillsyn. Lagen föreskrifver, att under ackordsförhandlingen firmateckningen bör ske med tillägget »under ackordsförhandling», men ingen laga påföljd stadgas, om denna bestämmelse åsidosättes. Handlar gäldenären emot ackordsstyrelsens gifna föreskrifter eller utan att inhämta dess beslut i angelägenheter, som icke äro öfverlämnade åt hans fria bestämning, är denna bestyrelse berättigad till att öfverlämna boet till konkurs, hvarvid förenämnda förhållande kan leda till att ackord nekastad fästelse. Däremot har tillsättandet af denna bestyrelse i regeln ingen verkan i förhållande till tredje man.

I gäldenärens frihet gentemot tredje man göras dock tvenne

viktiga inskränkningar för den händelse, att ackordsförhandlingen genast leder till konkurs: skuldsättning samt pantsättning, afhändelse eller uthyrning af fast egendom, som gäldenären företager under ackordsförhandlingen utan bestyrelsens samtycke, äro ogiltiga i konkursboet.

Ackordsförhandlingen medför således icke såsom konkurs »ipso jure» någon panträttsartad beslagläggning på gäldenärens egendom till fördel för fordringsägarna, men den medför en begränsad eller inskränkt kvarstad på densamma till fördel för en eventuell konkursbehandling, såvida denna öppnas i omedelbar förbindelse med ackordsförhandlingen, så att, om det visar sig att konkurs ej kan undgås, fordringsägarna ej genom ackordsförhandlingen komma i sämre ställning, än om konkurs genast inledts. Äfven i flera andra afseenden är ackordsförhandlingen likställd med konkurs, men i det viktiga hänseendet skilja de sig, att gäldenären i det förra fallet får, under tillsyn af ackordsstyrelsen, försöka att göra rätt för sig eller annars bjuda den allra största godtgörelse utan att behöfva afträda sin egendom till fordringsägarna.

Rätten utser ackordsstyrelsen, som skall bestå af en s. k. ackordskommissarie (»akkordskommissær») såsom ordförande och tvenne andra till detta värf särskildt skickade och villige män. Rätten tager icke någon som helst befattning med förhandlingen eller förvaltningen, och hvarken kreditorerna eller ännu mindre gäldenären äge att kontrollera förvaltningen eller påverka ackordsstyrelsens beslut.

Ackordsstyrelsen kan utse en särskild i gäldenärens affär sakkunnig revisor vid sin sida, hvilken revisor utöfvar sin befattning under de offentliga förpliktelser och det ansvar, som lagen stadgar för revisorer.

Kreditorerna bilda, hvad själfva ackordsspörsmålet beträffar, en tillfällig förening, hvare en kvalificerad majoritet binder minoriteten. Men lagen har icke anordnat något organ för dem.

Den största vikt lägges vid att kommissarien är en för uppdraget fullt kvalificerad person, som tillika har den nödiga auktoriteten. Detta har också inskrifts genom ett cirkulär af den 15 februari 1900 från det norska »Overstyret for Konkursvæsenet». Lagen bestämmer, att Overstyret for Konkursvæsenet med samtycke af justitiedepartementet kan, på platser där så lämpar sig, utse personer, inom hvilkas krets ackordskommissarien skall väljas. Ett sådant urval af lämpliga, för kommissariens uppdrag kvalificerade personer, som tillika äro skickliga revisorer, har redan ägt rum för Kristianias vidkommande.

Begäran om ackordsförhandling skall ingifvas till konkursrätten och skall åtföljas af:

1) en kortfattad redogörelse för de omständigheter, som hafva föranlett gäldenärens obestand, samt de utvägar, som stå öppna för ett ordnande af affärerna. Ett fullständigt ackordsförslag fordras icke på detta stadium;

2) en tablå öfver affärsställningen;

3) uppgift på de räkenskapsböcker, som förts;

4) 50 kronor som förskott på omkostnaderna.

Inom 3 dagar skall gäldenären, om icke giltigt förfall inträffar, infinna sig personligen inför rätten. Rätten skall snarast möjligt afgöra, om ackordsförhandling skall öppnas.

Afslås gäldenärens begäran, skall meddelande därom ofördröjligen ske till de kända fordringsägarna.

Ett afslag på gäldenärens begäran kan emellertid inom 3 dagar underställas Overstyrets pröfning.

Beslutas att ackordsförhandling skall öppnas, väljer rätten genast ackordsstyrelse, eller i enklare fall endast kommissarie, hvarefter förrättningen hvilat i dennes händer.

Så snart ackordsstyrelsen öfvertagit ärendet, skall kungörelse om ackordsförhandlingen utfärdas i kungörelsetidningen, anslås på rättens lokal och på börsen, om sådan finnes, samt utlysas vid tingen inom de orter, där gäldenären till äfventyrs har fast egendom. Därjämte skall anteckning därom ske till firmaregistret.

Därefter skrider ackordsstyrelsen till revision af gäldenärens räkenskaper, uppgör en fullständig tablå öfver ställningen, granskar orsakerna till obeståndet och affärens utsikter för framtiden samt uppgör en berättelse häröfver, som senast 14 dagar före det fordringsägarna kallas till möte för ackordsförslagets behandling tillställas dem. Ackordsförslaget uppgör gäldenären under förhandling med ackordsstyrelsen. Affären bibehålles under tiden af gäldenären, men öfvervakas af ackordsstyrelsen, som tillser, att förvaltningen framför allt går ut på att tillförsäkra kreditorerna godtgörelse. Endast sådana skulder, som måste gäldas på grund af oomtvistad förmånsrätt eller pant, eller som ingåtts för affärens skull under ackordsförhandlingen, uppgöras under denna tid.

I ackordsstyrelsens kallelse till sammanträde af borgenärerna uppfordras dessa att insända specificerade uppgifter på sina fordringar.

Twist om eller oklarhet öfver hvilka fordringar äro berättigade utredes af rätten.

Mötet med fordringsägarna skall hållas inom 6, högst 10 veckor efter det att ackordsförhandlingen öppnats. Mötet ledes af kommissarien. Gäldenären är skyldig närvara; endast sjukdom gäller som för-

fall. Uteblir gäldenären, kan ackordsförslaget icke behandlas. Borge-närernas rösträtt utöfvas skriftligen, hvarför det händer, att ingen af dem tillstädeskommer.

Till grund för omröstningen lägges en af ackordskommissarien och revisorn uppgjord förteckning öfver samtliga fordringar i boet, med angifvande af deras beskaffenhet och uppgift, huruvida de på någon hand bestridas. Fordringar, om hvilka ackordsstyrelsen har kännedom, men som ej blifvit anmälda, medräknas. Anmälan om fordran till ackordsstyrelsen har endast i så fall rättslig betydelse, att den tjänar till att vidmakthålla förmånsrätt, hvars bevarande betingas af att inom viss tid gjorts anspråk därpå gällande.

Med hänsyn till rösträtt gäller detsamma som för tvångsackord i konkurs. Det fordras ett kvalificeradt flertal, såväl i afseende å antalet fordringsägare som å belopp, för att ackordet skall antagas. Detta flertals storlek beror af den erbjudna ackordsprocenten. Går förslaget ut på att betala minst 50 procent till de oprioriterade fordringsägarna, kräfves, att $\frac{2}{3}$ af de röstberättigade hafva röstat för dess antagande och att deras tillgodohafvanden tillhopa utgöra $\frac{2}{3}$ af kreditorernas samlade fordringar.

Går det ut på mindre än 50 procent, fordras, att $\frac{3}{4}$ af de röstberättigade med ett tillgodohafvande af $\frac{3}{4}$ af hela fordringsbeloppet rösta därför.

Erhålles den föreskrifna majoriteten, utlyser rätten inom 3 veckor ett möte med fordringsägarna till behandling af spørsmålet, om ackordet skall stadfästas eller icke. Vid detta möte skall såväl gäldenären som ackordsstyrelsen vara närvarande. Alla underrättelser till kreditorerna och andra vidkommande skola besörjas på så sätt, att deras framkomst kan bestyrkas.»

Lagutskottet afstyrkte emellertid motionen på grund af flera formella skäl. Så t. ex. säger utskottet, att det torde vara en synnerligen svårlöst uppgift att på ett från skilda synpunkter tillfredställande sätt i vår lagstiftning införa det ifrågasatta nya rättsinstitutet, på samma gång utskottet icke vill förneka, att en lagstiftning i förevarande syfte skulle kunna medföra ej oväsentliga fördelar. Till sist förmenar utskottet, att vissa af motionären anförda förhållanden i Danmark tydligen utvisa, att ganska lyckliga resultat kunna vinnas genom enskilda sammanslutningar mellan affärsmän samt att erfarenheten från vårt land dessutom visat, att, där skäligen förutsättningar för afveckling medelst administration funnits, sådan afveckling ganska ofta kunnat åstadkommas på den privata öfverenskommelsens väg.

Vid ärendets behandling i Andra Kammaren yttrades sympatier för motionens syfte, och utalanden gjordes, att man i handels- och industrikretsar visst icke vore belåten med den nuvarande ordningen. Då emellertid ingen reservation emot utskottets utlåtande afgifvits, ansågs icke anledning gifvas för framställandet af något positivt yrkande. Frågan förföll sålunda, sedan båda kamrarna bifallit lagutskottets hemställan.

Frågan om lagstiftning rörande ackordsförhandling till undvikande af konkurs har under åren 1876—1880 varit föremål för Riksdagens pröfning med anledning af motioner i Första Kammaren af herrar A. O. Wallenberg och G. H. Stråhle. Beträffande utskottsbehandlingen af dessa motioner kan anföras, att första gång frågan väcktes, kom den till ett tillfälligt utskotts handläggning, hvarvid skrifvelse i ämnet tillstyrktes. Första Kammaren biträdde jämväl utskottets hemställan, under det att Andra Kammaren ställde sig på den formalistiska ståndpunkten och nekade sin anslutning till följd därpå, att det vore praxis, att underdåniga skrivelser i lagfrågor endast borde aflåtas på hemställan af lagutskottet. Vid frågans upprepade förekomst i Riksdagen remitterades den med anledning härpå till lagutskottet, som också städse afstyrkt bifall till motionerna. Men dessa afstyrkanden hafva visst icke varit enhälliga inom utskottet. Flera reservationer hafva sålunda afgifvits utan att dock föranleda Riksdagens bifall till motionärernas skrifvelseförslag.

Återkommande till här ofvan anförda uttalande af 1902 års lagutskott i fråga om svårigheterna att på ett tillfredsställande sätt i vår nuvarande lagstiftning införa ett nytt rättsinstitut för ackordsförhandling utan konkurs, får man ju medgifva, att det till en viss grad skulle ställa sig svårt, om än visst icke omöjligt, att inpassa den ifrågasatta nya ordningen till nu gällande konkurslag och lagstiftning i öfrigt, men saken torde möjligen ställa sig annorlunda, då nu förevarande framställning afser att ernå en allmän revision af konkurslagen, vid hvilket förhållande det således kan förefalla enklare att åstadkomma en för det nya ändamålet afpassad lagstiftning, än om densamma skulle, såsom de föregående framställningarna afsett, lämpas till gällande lagar.

I betraktande af de beaktansvärda fördelar, som det ifrågasatta ackordsinstitutet skulle kunna gifva, lär man hafva anledning förvänta, att landets handels- och industriidkare med tacksamhet skola behjärta Riksdagens eventuella bifall till framställningen såväl beträffande nämnda

nya rättsinstitut som äfven rörande den önskade allmänna revisionen af konkurslagstiftningen och de därmed i samband stående lagrum.

Att fördelarne af den antydda ackordsförhandlingen utan konkurs verkligen kunna anses vara synnerligen förtjänta af Riksdagens uppmärksamhet torde framgå däraf, att man med denna anordning kunde vinna:

- 1:o en angenämare, snabbare och billigare afvecklingsform än konkurs för den verkligt hederlige, men af motgångar drabbade gäldenären; samt
- 2:o en sakförständig realisation af boet, som på samma gång gifve större utbyte för borgenärerna och verkade mindre störande för andra köpmän å platsen.

* * *

Hos Sveriges allmänna handelsförening har sedan flera år stått på dagordningen en fråga, som mycket nära sammanfaller med den här nämnda, nämligen frågan om åstadkommande af bättre anordningar för tillvaratagande af köpmännens intressen i konkurser. På senare tiden har vid behandlingen af detta ärende hos föreningen gjort sig gällande en anmärkning däremot, att kompetensen till gode män och sysslomän — för att icke äfven nämna rättens ombudsman — stundom helt och hållet åsidosattes, därigenom att för den sakförständiga ledningen främmande intressen fått alltför mycket gripa in vid valen. Utan att här vilja låta denna angelägenhet träda för mycket fram, har jag likväl trots mig böra omnämna sakförhållandet, då detsamma återopas i det här nedan intagna utlåtandet af nämnda förenings förvaltningsutskott till sistlidna årets allmänna möte i föreningen.

Utlåtandet är af följande lydelse:

»Så länge något allmännare missnöje icke yppat sig inom de korporationer, hvilkas ombud nu till stor del taga hand om konkursutredningarna och mot hvilka det i motionerna uttalade klander till väsentlig grad varit riktadt, torde man icke kunna vinna det i motionerna afsedda syfte att vid konkursutredningar få de ifrågavarande ombuden ersatta af andra personer.

Af samma anledning torde man ej heller hos de lagstiftande myndigheterna kunna vinna gehör för uttalade önskingar om lagföreskrifter af innehåll, att i köpmans konkurs en köpman alltid skall deltaga i utredningen.

Däremot håller utskottet före, att afsevärda förbättringar skulle i

hithörande hänseenden kunna vinnas genom en omarbetning af hela vår konkurslagstiftning. Härvid torde den i Norge nu gällande lagstiftningen kunna i åtskilliga hänseenden tjäna till föredöme. Hvad som i denna synes beaktansvärdt är, att domstolen är förpliktad öfva större kontroll öfver konkursförfarandet än hos oss, att gäldenärens förhållande före konkursen är underkastadt en uppmärksammare granskning, att domstolen ovillkorligen skall pröfva konkursförvaltarens redovisning och att för pröfning af vissa konkursfrågor finnes en för hela landet gemensam myndighet, hvilken till $\frac{2}{3}$ består af sakkunnige. Därjämte finnes i Norge enligt »Lov om Akkordsförhandling» af år 1899 möjlighet för insolvent gäldenär att under vissa villkor under rättens beskydd förhandla med sina borgenärer om ackord utan konkurs.

Då de synpunkter, hvilka kunna hämtas ur den norska lagen, förefalla utskottet synnerligen beaktansvärda, vill utskottet hemställa, att åt en blifvande styrelse och förvaltningsutskottet uppdrages att verkställa utredning angående lämpligheten utaf att vår lagstiftning i hithörande hänseende ändras i öfverensstämmelse härmed.»

Vid den i ämnet förda diskussionen uttalades dels liffig anslutning till förvaltningsutskottets förslag, dels ock, att det måtte lyckas ernå sådana lagbestämmelser, att köpmännens intressen i konkurser bättre tillvaratoges än som nu är fallet.

Från nämnda diskussion förtjänar ett anförande att här intagas, hvilket anförande rörde en år 1901 väckt, af Riksdagen afslagen motion angående tillägg till konkurslagen af en bestämmelse, dels att syssloman förpliktas underrätta fordringsägare, då slututdelning i konkurs ägt rum, dels att medel, som inom viss tid efter det för slututdelning hållna sammanträde icke hos syssloman afhämtats, skola antingen för fordringsägaras räkning göras räntebärande genom medlens insättande i bankinrättning eller ock i landtränteriet insättas, hvilken motion lagutskottet afstyrkt under hänvisning till § 44 konkurslagen, som ansetts böra gifva borgenärerna tillfälle att föreskrifva sådana åtgärder, som motionen omfattat.

Berörda yttrande vid årsmötet var af följande innehåll:

»Det är nog sant, att fordringsägarne, om de hafva fullständig kännedom om bestämmelsen i § 44 samt passa på och äro närvarande vid sammanträdena, kunna göra sådana föreskrifter, som äro gagneliga för borgenärerna och hindra mindre samvetsgranna gode män och syssloman att illa förfara med konkursboets medel, men då erfarenheten visat, att fordringsägarne bruka sakna fullständig kännedom om konkurslagen och icke alltid kunna vara närvarande vid sammanträdena för att bevaka

sina intressen, är nog särdeles önskvärdt, att snarast få förbättrade bestämmelser införda.»

På grund af hvad jag sålunda anført, får jag vördsamt hemställa, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta verkställa omarbetning af konkurslagen och därmed i samband stående lagrum äfvensom låta utreda lämpligheten af införandet i den svenska lagstiftningen af rättsinstitutet »ackordsförhandling utan konkurs» samt för Riksdagen framlägga de förslag, hvartill den sålunda verkställda omarbetningen och utredningen kunna gifva anledning.»

I sammanhang med behandlingen af denna motion har utskottet haft tillfälle taga del af åtskilliga till förmån för densamma af handels-korporationer i landet gjorda uttalanden.

*Utskottets
yttrande.*

Den önskan att få till stånd en genomgripande revision af gällande konkurslagstiftning, motionären i sin förevarande framställning uttalat, grundar han i främsta rummet på de yttranden, hvilka i sådan riktning framkommit från landets köpmanskår. De praktiska kraf, som af densamma göras gällande, borde undantränga de formella hinder, de lagstiftande myndigheterna uppställt gentemot förverkligandet af en sådan önskan. De skäl, som från köpmanskretsar och jämväl nu af motionären framställts till förmån för en sådan allmän revision, hafva emellertid icke kunnat öfvertyga utskottet om det nödvändiga däri. Väl medgifver utskottet — såsom ock af den följande framställningen torde komma att visa sig — att vissa brister föreligga i konkurslagstiftningen af den art, att de påkalla lagändring, men de torde icke vara af den för hela konkursinstitutets nuvarande byggnad betydelsefulla omfattning, att de skulle behöfva medföra ett fullständigt nedrifvande däraf och uppförande af en helt ny lagstiftning. På förevarande område liksom å andra till kreditlagstiftningen hörande torde det vara nödigt att mer än hittills skett gå till grunden, då det gäller att afhjälpa förefintliga anledningar till missbelåtenhet. Det gäller alltså att gå tillbaka till själfva det creditsystem, som för närvarande är rådande i vårt land, och undersöka, huruvida detta är så anordnadt, att det medför den säkerhet i samfärdseln, som dock är lagstiftningens första uppgift att tillskapa. Och här förefinnes enligt utskottets uppfattning en stor svaghet, hvilken nära sammanhänger med den för närvarande gällande obligationsrättens ofullkomliga beskaffenhet. Först

då en i förhållande till det moderna affärlifvets utveckling fullt passande lagstiftning tillkommit inom obligationsrätten, skola enligt utskottets förmenande de brister afhjälpas, hvilka aldrig med en än så god konkurslagstiftning kunna undanröjas. Ett steg i den rätta riktningen skedde genom det nyligen af Riksdagen godkända förslaget till lag om köp och byte af lös egendom.

Men äfven en god och tidsenlig lagstiftning å berörda område äger ej förmåga att fullt afhjälpa rådande anledningar till missnöje, därest icke å de missnöjdes egen sida allt är sådant det borde vara; och vill utskottet anmärka, att ett riktigt användande å den enskildes sida af den nuvarande konkurslagens bestämmelser i mycket högre grad än motionären förmenar vore ägnadt att afhjälpa förefintliga anledningar till missnöje med densamma. Med afseende härå förtjänar äfven att anmärkas det af motionären anförda, vid Sveriges allmänna handelsförenings årsmöte under 1904 afgifna yttrande, att erfarenheten visat, hurusom fordringsägare ofta ägde ofullständig kännedom om konkurslagens innehåll.

Om utskottet på sålunda anförda skäl icke kan tillstyrka en allmän revision af 1862 års konkurslag, vill utskottet dock icke förneka, att vissa detaljer däri böra till gagn för hela vårt ekonomiska lif undergå en omarbetning. Härvid har utskottet till en början fäst sin uppmärksamhet vid de s. k. konkursanledningarna. Och beträffande dessa kan det sättas i fråga, om icke de bestämmelser, gällande lag uppställer, borde fullständigas. Utskottet vill emellertid i detta afseende framhålla, hurusom 4 § konkurslagen, hvad angår köpmans försättande i konkurstillstånd, medgifvit rymligare villkor än i andra fall, och hvad beträffar detta speciella stadgande torde någon anledning till utvidgning icke förefinnas. Angående åter öfriga fall synes det utskottet, att de bestämmelser, konkurslagen i 2 och 3 §§ gifver, icke äro fullt tillfredsställande. Att helt allmänt öfverlåta åt domstolen att efter ansökning af borgenär inleda en undersökning om gäldenärens ekonomiska ställning och därest denna undersökning gäfvit vid handen, att insolvens föreläge, få honom försatt i konkurstillstånd, vore att gå för långt. Frånsedt att domstolarna i många fall med svårighet skulle äga tillräckliga medel till sitt förfogande för verkställande af en sådan undersökning, torde ett dylikt förfarande icke utesluta möjlighet till chikan. Å andra sidan kan det icke förnekas, att den möjlighet, gällande bestämmelser lämna borgenären att få gäldenären försatt i konkurstillstånd, i många fall inträder för sent. Redan upptagandet i 3 § konkurslagen af det fall såsom konkursanledning, att vid utmätning för klar och förfallen fordran

gäldenären funnits sakna full tillgång till skuldens gäldande, häntyder på att lagstiftaren icke nog haft uppmärksamheten fäst därpå, att borgenären tillräckligt tidigt må kunna få gäldenären försatt i konkurs, d. v. s. medan ännu några tillgångar hos honom finnas. Det är obestridligt, att i ett stort flertal af konkurser den utdelning, som tillfaller de oprioriterade borgenärerna, är synnerligen obetydlig, stundom ingen, och det ligger nära till hands att antaga, att sådant kunnat förekommas, om blott lagen möjliggjort för borgenären att tidigare få gäldenären försatt i konkurs.

I detta sammanhang tillåter sig utskottet beröra de s. k. fattigkonkurserna, d. v. s. sådana, där en borgenär försätter en veterligen medellös gäldenär i konkurs. Sådant är icke ovanligt, men öfverensstämmer naturligen icke med konkursinstitutets uppgift. Enligt utskottets uppfattning borde stadganden förefinnas, som förhindrade sådana konkurser.

En annan omständighet, å hvilken motionären riktat uppmärksamheten, är den långsamhet, hvarmed konkursutredningen försiggår. Utskottet vill icke bestrida, att så i många fall är händelsen. Till icke oväsentlig del torde anledningen därtill vara att söka i de rymligt tilltagna tidsbestämmelser, konkurslagen upptager för konkursprocessens utveckling. Redan den tid af minst två, högst fyra månader från dagen för den offentliga stämningen, inom hvilken borgenärerna skola bevaka sina fordringsanspråk, synes med numera förändrade och förbättrade kommunikationsförhållanden m. m. kunna förkortas. Och ifrågasätts kan, om icke på andra håll i konkurslagen en reduktion af uppställda tidsbestämmelser kunde ske. Genom en sådan förkortning skulle hela konkursprocessen erhålla en med dess syfte mera förenlig koncentration.

Utskottet öfvergår nu till själfva konkursutredningen.

Erfarenheten torde hafva visat, att borgenärerna icke alltid äro i stånd att vederbörligen tillvarataga sina intressen med afseende å densamma. Det är därför, såsom motionären äfven framhåller, lämpligt, att härutinnan en kontroll från det allmännas sida utöfvas. En sådan kontrollerande funktion har i gällande konkurslag inrymmts åt rättens ombudsman. Åtminstone lärer från början ett sådant syfte hafva legat till grund för inrättandet af nämnda institution. De ändringar beträffande densamma, som efter konkurslagens utfärdande kommit till stånd, hafva emellertid i viss mån förryckt institutionens gestaltning och verksamhet. Rättens ombudsman är numera icke alltid den gentemot borgenärerna fullt själfständiga och i omedelbar förbindelse med rätten stående kontrollerande funktionär, som 1862 års konkurslag torde hafva afsett att skapa.

Bestämmelserna om rättens ombudsman, sådana de nu föreligga och tillämpas, äro sålunda i utskottets tanke icke i alla afseenden tillfredsställande. Utskottet kan icke underlåta att gifva motionären rätt däruti, att åtminstone ofta ombudsmannainstitutionen icke medför nytta i förhållande till den kostnad för konkursboet, som den medför. Med afseende å sistberörda omständighet är enligt utskottets mening särskildt det sätt, hvarpå enligt nuvarande lag arfvode till rättens ombudsman bestämmes — att nämligen borgenärerna hafva att föreslå ett visst belopp i sådant hänseende, hvarefter rätten bestämmer hvad skäligen må rättens ombudsman i arfvode tillerkännas — ägnadt att förringa gagnet af ifrågavarande institution, enär just däraf lätteligen blifver en följd, att rättens ombudsman i verkligheten kommer att gentemot borgenärerna eller deras representanter icke vara så oberoende och opartisk som önskligt är.

Frågan angående ombudsmannainstitutionens lämpligaste anordning sammanhänger med spörsmålet om konkursförvaltningen i allmänhet. Utskottet förbiser icke, att det kan blifva nödvändigt eller lämpligt att, om ombudsmannainstitutionen ombildas, äfven införa ändrade bestämmelser om till konkurs afträdd egendoms förvaltning i öfrigt. Befogenheten af hvad motionären anfört om rådande olägenheter jämväl i fråga om tillsättning af gode män och sysslomän samt hvad därmed äger samband kan utskottet för öfrigt åtminstone icke bestämdt förneka. Men det har helt naturligt varit omöjligt för utskottet att till fullo öfverblicka detta ämne och under sådana förhållanden kan utskottet icke i vidare mån än hvad ofvan skett inlåta sig på ett afgörande, huru enligt utskottets åsikt hithörande förhållanden lämpligast böra anordnas. Frågans vikt har emellertid föranledt utskottet att ifrågasätta begäran hos Kungl. Maj:t om en utredning, i syfte att nödig sakkunskap i och kontroll öfver konkursförvaltningen må om möjligt kunna åvägbringas.

Motionären har jämväl väckt fråga om upptagande i vår lagstiftning af bestämmelser om ackordsförhandling utan konkurs. Det sålunda förordade rättsinstitutet afser ett tvångsackord, ett ackord, som genom majoritetsbeslut kan påtvingas en minoritet af borgenärerna. Det skiljer sig från en vanlig förhandling mellan en på obestånd kommen borgenär och hans fordringsägare bland annat äfven därigenom att så snart ackordsförfarandet inledts, ingen af dessa får bereda sig exekution i gäldenärens egendom vare sig genom utmätning eller konkurs. Vid rättsinstitutets i fråga jämförande med konkurs framträder åter i första rummet den olikheten, att en under ackordsförfarande ställd gäldenär

i motsats till en konkursgäldenär med vissa undantag i förhållande till tredje man fortfarande framstår såsom rådande öfver sin egendom.

Frågan om införande i vår lagstiftning af förevarande rättsinstitut har, såsom motionären erinrat, förut varit föremål för Riksdagens behandling, men ej tillvunnit sig dess bifall.

Såsom ett föregående lagutskott erinrat, torde det ingalunda vara en lättlost uppgift att införlifva institutet med vår rätt. Det gäller å ena sidan att förnöja den fordran på en rätt vidsträckt frihet och obundenhet vid förhandlingens anordnande, utan hvilken de med institutet afsedda fördelar icke torde kunna uppnås, och å den andra sidan att tillgodose det oeftergifliga krafvet därå, att borgenärernas rätts-säkerhet ej får sättas i fara.

Om man emellertid, med öfvervinnande af de svårigheter, som förvisso möta, skulle lyckas gifva denna lagstiftningsfråga en från båda nämnda synpunkter tillfredsställande lösning, vore utan tvifvel därmed ej så litet vunnet. Motionären har framhållit vissa fördelar, som ifrågasvarande ackordsförhandling, jämförd med konkurs, allmänt anses komma att medföra. Vid dess jämförande med underhandsackordering har blifvit anmärkt, att underhandsackordering lämnar oftast ingen af borgenärerna någon tillförlitlig inblick i gäldenärens verkliga ställning, att alla därvid äro beroende af gäldenärens uppgifter, att all effektiv kontroll saknas, hvaraf man kan döma om ackordsanbudets berättigande och lämpligheten af att antaga det, samt att, om underhandlingarna misslyckas och konkurs inträder, boets ställning ofta betydligt försämrats, men att dessa olägenheter ej förekomme vid ackordsförhandling, som vore ställd under offentlig kontroll och förenad med föreskrifter, ägnade att utesluta eller förtaga verkan af åtgärder till boets försämrande. Öppnande af möjlighet till ackordsförhandling utan konkurs torde vidare hindra, att, såsom nu ofta inträffar, enstaka borgenärer af de öfrige, som vilja undvika konkurs, illojalt tilltvinga sig full betalning för sina fordringar hos gäldenären. Möjligen torde den ifrågasatta lagstiftningen äfven i viss mån motverka ett annat hos oss på kämbart sätt framträdande missförhållande, nämligen det, att insolvent gäldenär af fruktan för det med konkurs följande våldsamma ingreppet i hela hans ställning söker förekomma konkursförfarande genom öfverenskomelser med vissa enskilda borgenärer eller genom andra mot en sund afveckling af förhållandena stridande åtgärder. Det torde nämligen kunna antagas, att i åtskilliga fall, då dylikt inträffar, det samma ej skulle skett, om gäldenären haft den större möjlighet att utan kon-

kurs komma till uppgörelse med alla sina borgenärer, som legal ackordsförhandling medför framför underhandsackordering.

Skäl saknas alltså icke att åtminstone taga förevarande af motionären väckta fråga under närmare öfvervägande och göra den till föremål för en mer ingående utredning än den, som lämpligen kan beredas den samma inom Riksdagen.

Med stöd af hvad sålunda anförts hemställer utskottet,

att Riksdagen, med anledning af förevarande motion, ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t taga under ompröfning *dels* huruvida icke ändringar böra ske i gällande konkursbestämmelser i syfte att insolvent person må kunna tidigare än nu kan ske försättas i konkurs, att s. k. fattigkonkurser må undvikas, att konkursutredningen må förkortas och att en lämpligare konkursförvaltning må äga rum, *dels ock* huruvida icke stadganden om s. k. ackordsförhandling utan konkurs böra införlivas med vår rätt, samt för Riksdagen framlägga det förslag, hvartill utredningen må anses gifva anledning.

Stockholm den 11 maj 1905.

På lagutskottets vägnar:

ERNST TRYGGER.

Reservationer:

af herr *Trygger*, som anført:

»Därom torde meningarna ej vara delade, att den nu gällande konkurslagen är behäftad med åtskilliga brister, som för hvarje år som går allt tydligare visa sig. Det sätt, hvarpå denna lag kom till, föranledde att man redan vid dess stiftande fick öfverse med ofullkomligheter, å hvilka uppmärksamheten blifvit fästad, och om 1862 års konkurslag i åtskilliga stycken erbjöd fördelar framför den lagstiftning, som den aflöste, så är det dock mer än sannolikt, att en grundligare granskning af det kommittéförlag, som mynnade ut i denna konkurslag, skulle hafva föraledt, att man i åtskilliga stycken mera, i andra däremot mindre anslutit sig till den förut gällande rätten. Under den tid, som förlupit, sedan konkurslagen antogs, har densamma undergått åtskilliga förändringar, af hvilka dock ingen kan sägas vara af någon grundväsentlig betydelse, men några haft den karaktär att de i mindre grad än den ursprungliga bestämmelsen realiserat den tanke, som varit ledande vid lagens stiftande. Jag tänker härvid närmast på de förändringar stadgandena angående rättens ombudsman undergått genom den senare lagstiftningen.

För att nu kunna bedöma frågan, huruvida en allmän revision af konkurslagen bör eftersträfvast eller blott partiella förändringar genomföras, måste man något dröja vid själfva den uppgift, som konkursinstitutet har att fylla, samt undersöka, huru den gällande konkurslagen ställer sig till denna uppgift. I fråga om detta konkursinstitutets praktiska syfte torde man väl vara ense däri, att konkursbestämmelserna icke hafva till hufvudändamål att bereda den enskilde fordringsägaren realisation af hans rätt emot gäldenären — denna uppgift tillkommer däremot specialexécutionen och kan af denna förverkligas, därest ändamålsenliga bestämmelser gifvas i utsökningslagen — utan konkursinstitutet afser att vid gäldenärens oförmåga att göra alla rätt förlusten skall lika fördelas på dem, som ej hafva säkerhet eller eljest förmånsrätt för sina fordringar, samt således den enskilde borgenären förhindras att, genom att anlita specialexécutionen tidigare än hans medborgenärer, vinna en betalning för sin fordran, som ytterligare försämrar utsikterna för de öfriga att få tillbaka något af hvad de försträckt gäldenären eller eljest kunna hafva att af honom fordra. Grunden till konkursinstitutets

berättigande — dess uppgift fattad på sätt nu skett — är den, att redan den omständigheten, att en gäldenär har flera borgenärer, ställer dessa i ett slags rättsförhållande till hvarandra, som emellertid visar sina praktiska verkningar först när gäldenären är insolvent. Det är därför ock insolvensen — d. v. s. oförmågan att fullgöra sina förbindelser i förhållande till alla sina borgenärer — och endast denna, som kan anses utgöra en tillfyllestgörande konkursorsak. Med en gäldenärs insolvens bör man ej sammanblanda det fall, att gäldenärens förmögenhet, närmare bestämdt sammanfattningen af alla hans öfverlåtbara förmögenhetsrättigheter, är otillräcklig för att betala hans skulder. Äfven om en sådan tillgångarnes otillräcklighet i förhållande till skulderna förefinnes, kan gäldenären vara solvent, liksom å andra sidan en insolvens kan vara tillstådes, oaktadt hans tillgångar i värde öfverstiga hans skulder. Det förra beror därpå, att gäldenären i sin förvärfsförmåga och kredit kan hafva en utväg till anskaffande af de belopp, som erfordras för att, i den ordning hans skulder förfalla, likvidera desamma; det senare kan hafva sin grund däri att tillgångarnes realisation kan för tillfället vara omöjlig eller åtminstone ej ske utan betydande förluster.

Om gäldenären själf begär sig i konkurs, kan man underlåta att pröfva frågan, om insolvens föreligger, då man med goda skäl kan antaga gäldenären vara den, som bäst kan bedöma ställningen. Är det åter en borgenär, som yrkar gäldenärens försättande i konkurs-tillstånd, blir det borgenärens sak att se till att domstolen blir öfvertygad om gäldenärens insolvens, och för dennas antagande är det nödvändigt att ådagalägga sådana fakta, hvaraf insolvensen kan anses framgå. Icke ett, utan mångfaldiga olika fakta kunna anses såsom fullgiltiga symptom af en gäldenärens insolvens, och därför låter det sig ej göra att i konkurslagen uppräknade dem, åtminstone ej andra än de allra viktigaste, utan man måste åt domstolen öfverlämna rätten att afgöra, när insolvens verkligen föreligger eller ej.

Huru ställer sig nu den svenska konkurslagen till de fordringar i fråga om konkursorsak, som sålunda ligga i sakens natur och som måste uppfyllas, därest man verkligen sätter något värde på att konkursen börjas, medan ännu några tillgångar finnas kvar, som kunna pro rata parte fördelas mellan de oprioriterade borgenärerna? I fråga om köpmans konkurs är vår konkurslag tämligen tillfredsställande, ty betalningsinställelse är nog så godt som alltid ett tydligt tecken på insolvens, och underlåtenhet att betala klar och förfallen gäld torde i fråga om en köpman säkerligen i de flesta fall äfven vara bevis för gäldenärens oförmåga att göra rätt för sig. Öfvergå vi emellertid till de

konkursorsaker, som äfven gälla andra än köpmän, är den första anmärkning, som mot dem kan göras, att de ingalunda uttömmade angifva de fall, då insolvens föreligger. Men icke nog härmed, i några fall utgöra de ej bevis för insolvens, och när detta emellertid är händelsen, är gäldenärens ställning ofta sådan, att en konkurs borde af brist på utdelningsbara tillgångar helt och hållet uteblifva. I förra afseendet torde det vara lämpligt att fästa uppmärksamheten på stadgandet i § 2 mom. 2 konkurslagen angående förlagsgifvares rätt att sätta förlagstaggare i konkurs, hvilken befogenhet ingalunda förutsätter insolvens och endast kan förklaras af lagstiftarens oförmåga att på ett lämpligare sätt betrygga den säkerhet, som en förlagsinteckning är afsedd att gifva. I senare hänseendet torde det vara tillräckligt att åberopa stadgandet i 3 § om att man eger söka gäldenären i konkurs, då vid utmätning för borgenärens fordran gäldenären funnits sakna full tillgång till skuldens gäldande eller uppgifven tillgång funnits tvistig eller af annan orsak ej kunnat strax till betalning i laga ordning användas. Detta stadgande, som tillkom i samband med nya utsökningslagen, har ock föranledts icke af konkurshänsyn utan för att framtvunga tillgångar vid en special-exekution.

Till de brister i gällande lagstiftning i fråga om konkursorsakerna, som jag nu påpekat, komma åtskilliga andra, som hafva afseende på konkursens ävägbringande, såsom det tvifvelaktiga i hvad konkurslagen förstår med klar fordran, det olämpliga i stadgandet i § 5 mom. 2, att borgenär, som har pant eller inteckning i fast egendom, är ålagd bevisskyldigheten för att panten eller inteckningen till gäldande af hans fordran är otillräcklig. Den principiösa ståndpunkt, konkurslagen intager, kulminerar emellertid däri, att en gäldenär genom att betala den borgenär, som söker honom i konkurs, — hvilken betalning för öfrigt i visst fall kan frånvinnas borgeuären — kan under alla omständigheter afvända konkursen, huru berättigad, huru nödvändig denna, efter hvad i målet upplysts, än skulle vara. Att en betalning understundom bör uppfattas såsom ett bevis emot att insolvens skulle föreligga, torde för en hvar vara uppenbart, men lika säkert är, att så ej alltid är förhållandet. Endast en pröfning af hvarje särskildt fall kan gifva en riktig lösning af denna fråga, hvilken följaktligen bör öfverlämnas till domstolens bedömande. Låter man betalning alltid komma konkursansökningen att blifva utan betydelse, har man i själfva verket befördrat hvad konkursinstitutet har till uppgift att förekomma — nämligen den ene borgenärens gynnande på den andres bekostnad.

Hvad nu af mig anförts torde vara tillräckligt för att förklara

det obestriddiga faktum, att tillgångarne i regel äro högst väsentligen reducerade i förhållande till skulderna, när en konkurs öppnas i vårt land. Att dessa redan från konkursens början begränsade aktiva ytterligare förminskas, därtill torde anledningen till en del vara att söka i konkurslagens bristfälliga föreskrifter i fråga om den till konkurs afträdde egendomens förvaltning.

Denna förvaltning handhafves i regel dels provisoriskt af person, utsedd af konkursmyndigheten, dels efter första förhöret med borgenärerna af därvid utsedda gode män, dels slutligen efter inställelsedagen af sysslomän, hvarjämte gode männens och sysslomännens förvaltning står under tillsyn af rättens ombudsman.

Alla dessa funktionärer skola betalas af konkursboet. Enligt lagen är det borgenärerna, som bestämma arfvodet till gode män och sysslomän, samt rätten, som efter borgenärernas förslag tilldelar ombudsmannen skäligt arvode. I *verkligheten* blir det ofta gode männen och sysslomännen själfva, som bestämma sitt eget arvode, liksom sysslomännen ock få afgörande inflytande på arfvodet till rättens ombudsman. Att vid dylika förhållanden konkursförvaltningens kostnader blifva betydliga är lika uppenbart som att rättens ombudsmans kontroll öfver gode män och sysslomän blir tämligen betydelselös i allt, som ej afser blotta formaliteter. Jag anser det därför kunna ifrågasättas, om icke hela ombudsmannainstitutionen kunde saklöst upphävas samt konkursförvaltningen omhänderhafvas för tiden till inställelsedagen af en af rätten eller domaren förordnad person samt efter denna dag af samma person jämte en af borgenärerna på inställelsedagen utsedd syssloman, därest borgenärerna ansåge dylikt val erforderligt. Härigenom undginge man den understundom växlande förvaltningen, man blefve befriad ifrån en ofta af ett fåtal borgenärer, hvilkas fordringars tillvaro kanske vore rätt tvifvelaktig, utsedd godemansförvaltning, liksom man hindrade framgången af det värfvande af borgenärsröster, som vissa personer använda för att af gode mans- eller sysslomansbefattningen i konkurs skapa ett för dem inbringande, men för borgenärernas intressen mindre fördelaktigt yrke. Blefve den af mig ifrågasatta anordningen genomförd, skulle en borgenär, som icke hade särskildt stora intressen att bevaka, i regel nöja sig med den af konkursmyndigheten utsedde sysslomannen, och de, som ansåge sina intressen så viktiga, att de kräde en särskild representant, skulle vid valet på inställelsedagen se sig noga före, att de erhöile en fullt kvalificerad person. Då man till stöd för de nuvarande bestämmelserna i denna liksom i andra frågor, med afseende å hvilka anmärkingar gjorts mot konkurslagen, gjort gällande, att borgenärer, som allvarligt till-

varataga sina intressen, kunna få dem vederbörligen tillgodosedda äfven med nu gällande konkursbestämmelser, kan man häremot anmärka, att när erfarenheten visar, att den teoretiska möjligheten icke omsätter sig i verklighet, måste lagstiftaren se till att lagen ändras i ett fall som detta, där landets kreditväsen otvifvelaktigt löper stor fara genom de ringa belopp, borgenärerna lyckas utfå i sina gäldenärens konkurser.

Äfven i andra afseenden än de nu berörda finner jag anmärkingar kunna göras mot konkurslagen. Reglerna om återgång af aftal äro enligt min mening icke fullt tillfredsställande; särskildt hvad gäfva och därmed likställda aftal angår, synas borgenärernas berättigade intressen icke vara genom gällande bestämmelser tillräckligt tillgodosedda. Å andra sidan torde vissa sakrättsegares ställning i konkursen icke vara fullt klar, särskildt synes detta gälla retentionsberättigad. Tidsbestämmelserna samt stadgandena angående konkursens inflytande på utsökningsmål mot gäldenären, angående borgenärseden samt egendomens realisation och utdelning tarfva ock förbättringar och förtydliganden, liksom föreskrifterna angående tvångsackordet böra underkastas förnyad granskning, särskildt med hänsyn till frågan om det bör erfordras bestridande från borgenärs sida för att fastställelse skall kunna vägras på grund af att säkerhet ej finns för ackordets fullgörande.

En brist är vidare saknaden i konkurslagen af vissa särskilda stadganden angående juridiska personers konkurs. Hvad därom finnes i andra författningar kan nämligen icke anses tillräckligt.

Vid en revision af konkurslagen bör därjemte, såvidt jag förstår, stor vikt läggas därpå, att konkursen såsom sådan icke framstår såsom något för gäldenären nedsättande och följaktligen inskränkningarne i hans fria ställning, äfven formelt sedt, begränsas till hvad på grund af konkursens uppgift finnes oundgängligen nödvändigt.

Huruvida i samband med förändrade konkursbestämmelser, på sätt motionären ifrågasatt, äfven rättsinstitutet »ackordsförhandling utan konkurs» borde i vår rätt införas, tilltror jag mig ej kunna afgöra. Jag är emellertid af den meningen, att en utredning bör ske äfven med afseende på denna fråga. Möjligen skulle en förändring af stadgandet i § 18 konkurslagen, som ginge i den riktningen, att en konkurs skulle kunna inställas äfven efter den där angifna tidpunkten, utan att det i § 94 omförmälda fall föreläge, vara tillräcklig för att möjliggöra ett ackord utan konkurs, där betingelserna därför verkligen vore tillstädes.

Med stöd af hvad jag sålunda anfört har jag tillstyrkt en hemställan från utskottets sida,

att Riksdagen, i anledning af förevarande motion, måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t föranstalta om revision af konkurslagen med dithörande författningar, hvarvid äfven frågan om ackordsförhandling utan konkurs synes böra tagas under ompröfning, samt därefter för Riksdagen framlägga det förslag, till hvilket nämnda revision kan gifva anledning.»

af herrar *Ridderbjelke, Dieden* och *A. Olsson*, hvilka förklarar sig biträda förestående af herr Trygger gjorda hemställan;

af herrar *Sandqvist* och *A. G. Andersson*;

af herrar *Zetterstrand, Hedenstierna, Uppström, F. Andersson, Lindhagen, Wiklund, Segerdahl, Jansson* och *Trana* mot olika delar af utskottets utlåtande.

Herrar *G. Andersson* och *Lilliesköld* hafva begärt få antecknad, att de icke deltagit i ärendets behandling inom utskottet.
